

Asia: VN/16955/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle poliisilain 5 a luvun (siviilitiedustelu) muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sisäministeriö on pyytänyt Liikenne- ja viestintäviraston lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 5 a luvun muuttamiseksi. Esityksessä ehdotetaan poliisilain 5 a lukua muutettavaksi niin, että suojelupoliisin suorittamaa tiedonhankintaa laajennetaan niin, että tiedustelumenetelmiä voitaisiin jatkossa käyttää pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa ja niitä voitaisiin kohdistaa tällaiseen tilaan.

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että tällä hetkellä on samanaikaisesti vireillä useita perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojan kannalta merkityksellisiä lainsäädäntöhankkeita. Nyt lausuttavana oleva esitys on osa laajaa kokonaisuutta, jossa em. säännöksen suojaa kavennetaan vähitellen tekemällä pistemäisesti muutoksia yksitellen. Näin ollen myös tätä esitystä ja sen perusoikeusvaikutuksia tulisi arvioida tarkasti kokonaisuutena niin vastikään säädettyjen kuin yhä vireillä olevien lainsäädäntöuudistusten kanssa. Useiden pienienkin muutosten kumulatiivinen vaikutus voi kokonaisuutena olla hyvinkin huomattava.

Vastaavasti myös perustuslakivaliokunta on todennut esimerkiksi käsitellessään hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 217/2022 vp) seuraavaa:

"Perustuslakivaliokunta kiinnittää yleisesti huomiota siihen, että pakkokeinojen ja esitutkinnan sääntelylle on ollut ominaista kehitys, jossa toimivaltuuksia lisätään tai niitä laajennetaan vähittäin. Lainmuutoksilla toteutettavat toimivallan laajennukset voivat sinänsä olla vähäisiä, mutta välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on otettava huomioon myös jo aiemmin säädetyt valtuudet. Vähäisenkin laajennus toimivaltuuteen, jonka perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa lausunnossa arvioinut olevan valtiosääntöoikeudellisesti moitteeton, voi antaa aihetta muuttaa välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arviointia." (PeVL 98/2022 vp, kohta 2).

"Perustuslakivaliokunnan mielestä edellä kuvatut osittaismuutokset ovat omiaan vaikeuttamaan kokonaiskuvan saamista esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännöstä ja sen vaikutuksista. Valiokunnan käsityksen mukaan pakkokeinotoimivaltuuksien toimivuudesta, hyväksyttävyydestä ja välttämättömyydestä olisi syytä tehdä kattava selvitys." (PeVL 98/2022 vp, kohta 3).

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että tiedustelutoimivaltuuksia on lisätty enenevässä määrin ja monet niistä ei ole vielä astuneet voimaan taikka olleet voimassa kuin vähän aikaa. Tämän vuoksi ennen uusien toimivaltuuksien säätämistä tulisi tarkastella miten jo aiemmin ehdotetut toimivaltuudet vastaavat niihin ongelmiin, joiden varalle esitetään nyt lisää uusia toimivaltuuksia. Se, että useille viranomaisille ehdotetaan päällekkäin samankaltaisia tiedustelutoimivaltuuksia edellyttää viraston näkemyksen mukaan, että suoritetaan kokonaisarviointi siitä, miltä osin nämä uudet ehdotetut toimivaltuudet ovat keskenään päällekkäisiä ja ristiriidassa toistensa kanssa.

Nyt ehdotetut muutokset edellyttävät perustuslain 10 §:n muuttamista. Hallituksen esitys laiksi perustuslain 10 §:n muuttamisesta (HE 50/2026 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa on kuitenkin huomioitu perustuslain 10 §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todettuja näkökohtia. Perustuslakivaliokunta ei ole vielä antanut mietintöään esityksestä, eikä sen lopullinen muoto tai mahdollinen voimaantulo ole tässä kohtaa tiedossa. Jatkovalmistelussa tulisi varmistaa yhteensopivuus perustuslain 10 §:n kanssa, kun perustuslain muutoksen lopullinen muoto ja voimaantulo on selvillä ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan mietinnöstä ilmenevät rajoitukset ja tulkintakannanotot. Lisäksi tulisi varmistaa ja täsmentää perusteluiden osalta, miksi kotirauhan suojaa koskevat soveltamisrajoitukset voidaan kategorisesti poistaa.

Ilmarinen Tuure
Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom)